

Arbetspension

1:2020

Elina Lepomäki

DJÄRV FÖRNYARE

Elina Lepomäki vill gå in för djärvare reformer inom socialförsäkringen. **S. 4**

DEPRESSION

Psykisk ohälsa
förkortar yrkesbanan

S. 8

PENSIONS FONDERNA

Placeringsavkastningen ökade
före coronakrisen

Bokslutsbilagan s. 13

FÖPL-ARBETSINKOMST

Betalar företagare in tillräckligt?

S. 22

Olli-Pekka Orpo



4

Elina Lepomäki berättar om grundkontomodellen som hon tänkt ut.

25

Permitteringsvågen i vår får många att tänka på partiell ålderspension.



3 LEDARE
Tuovi Rautjoki:
Coronakrisens lärdomar

4 INTERVJU MED
riksdagsledamot
Elina Lepomäki.

8 STATISTIK
Psykisk ohälsa
förkortar yrkebanan

10 ANALYSEN
Jaakko Kiander:
Var står vi?

12 STATISTIK
Medelpensionen är 1716 euro

13 BOKSLUTSBILAGA
Arbetspensionsanstaltens
bokslutssiffror 2019.

20 INKOMSTREGISTRET
Nästa år införs också
pensionerna i inkomstregistret.

22 SAKKUNNIG
Satu Nivalainen
och Sanna Tenhunen:
Hur pensionsförsäkrar
företagarna sig?

24 I VARDAGEN
Pension i förskott

26 UTRIKES:
Jobbuppdrag i Sverige
vanligast

28 JORDEN RUNT

30 AKTUELLT

31 UTNÄMNINGAR

32 NYASTE PUBLIKATIONER



Bokslutssiffrorna mitt i tidningen.



Roni Rekoma, Lehtikuva

10

Fler kommer att åka kollektivt igen, när coronavirusepidemin ebbar ut och restriktionerna lättar.



Ilmarinen

13

I bokslutsbilagan talar Matias Klemelä på Ilmarinen om sin syn på hur konkurrensen mellan arbetspensionsbolagen påverkar effektiviteten inom branschen.

Arbetspension är en fack- och intressegruppskrift för pensionssektorn. Den ges ut av Pensionsskyddscentralen.

Coronakrisens lärdomar

CORONAKRISEN har redan lärt oss mycket, även om det kanske ännu bara är en början. Vi har lärt oss att vi borde vara mera förutseende, bättre förberedda och mera självförsörjande i vissa avseenden.

Vi har också lärt oss att det är umbärligt att samhället har en möjlighet att stöda olika sektorer, att förtroende byggs upp genom goda gärningar och att de bästa besluten bygger på dokumenterad kunskap. Vi har lärt oss att samarbetet mellan människor, organisationer, branscher och länder borde fungera bättre, snabbare och öppnare.

Den viktigaste lärdomen är eventuellt att ingen klarar sig ensam. Men det visste vi kanske redan.

FRAMFÖRHÅLLNING och scenarioarbete hör till vardagen inom många organisationer. Vi tänker ut möjliga världar och väljer den sannolikaste av dem att rita vår strategikarta över. I strategiarbetet har vi ofta också medverkande utanför organisationen: kunder, partners, konsulter. Ofta görs det också upp gemensamma strategier eller åtminstone strategiska riktlinjer för hela branscher.

Arbetspensionssektorn har också en egen vision, som även Pensionsskyddscentralens verksamhet bygger på.

När jag har följt hur coronakrisen har hanterats har jag funderat på vilken stor resurs samarbetet mellan organisationer är när man ska göra upp en framgångsrik strategi eller en gemensam framtidssyn för sektorn. Världen har blivit mycket komplicerad och osäker, och för att klara sig behöver man samarbeta och vandra vidare i samma riktning. Det verkar självklart, men är ändå ofta en blind punkt för oss. Alltid finns det något i vägen som förhindrar en gemensam vilja att formas. Det saknas vilja, vision, resurser, rätt slags strukturer eller åtminstone lämpliga tillfällen.

Vi väntar ofta på att andra ska ta initiativ och gör det själva alltför sällan. En titt i spegeln är dock det lättaste sättet att hitta en initiativtagare.

KAN VI inom arbetspensionssektorn tillsammans lära oss någonting av användningarna under coronakrisen? Som bransch har vi också våra framtidsutmaningar och behov av förutseende: inkomstbringande och betryggande placementsobjekt för pensionsmedlen måste hittas när räntorna ligger vid noll, låg nativitet försvårar insamlandet av arbetspensionsavgifter på lång sikt och arbetslivet förändras i snabb takt.

Vi funderar på utmaningarna på var sitt håll och delar med oss av våra åsikter. Men kan vi gå in för att tänka mera tillsammans och försöka komma fram till gemensamma insikter för arbetspensionssystemets behov av framförhållning?

På det sättet skulle vi inom arbetspensionssystemet en vacker dag ha inte bara en gemensam vision utan också en gemensam strategi för att lotsa sektorn in i en osäker framtid. ■

Tuovi Rautjoki
 chefredaktör
 E-tidskrift: Työeläkelehti.fi
 Twitter: @TuoviRautjoki

UTGIVARE
 Pensionsskyddscentralen, Etk.fi

E-TIDSKRIFT
 Työeläkelehti.fi

NYHETSREVISOR
 Prenumerera på vårt nyhetsbrev

REDAKTIONENS E-POST
 tyoelake-lehti@etk.fi

CHEFREDAKTÖR
 Tuovi Rautjoki

REDAKTIONSCHEF
 Anne Iivonen

REDAKTIONSSSEKRETERARE
 Pia Hansson

REDAKTIONSRÅD
 Tiina Grönqvist (Varma)
 Kristiina Halonen (Ilmarinen)
 Marjukka Hietaniemi (Pensionsskyddscentralen)
 Jorma Kinnunen (LPA)
 Kalervo Koistinen (Porasto)
 Markus Palomurto (Pensionsskyddscentralen)
 Marjo Skoglund (Elo)
 Pirta Toivonen (Veritas)
 Katriina Valve (Keva)

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER
 Antti Karkiaainen, Jaakko Kiander, Kari Lindstedt,
 Peter Lindström, Matti Lumijärvi, Satu Nivalainen,
 Heidi Nyman, Jouko Ollikainen, Olli-Pekka Orpo,
 Lotta Rantala, Katri Saarteinen, Sanna Tenhunen

PRENUMERATIONER OCH ADRESSÄNDRINGAR
 aineistolaukset@etk.fi
 telefon 029 411 2500

GRAFISK FORMGIVNING
 Aste Helsinki Oy/Markku Laitinen

TRYCKERI
 Hansaprint Oy
 papper LumiPress Silk 130 g/m²

54 årgången
 ISSN 0355-2748 (tryckt)
 ISSN 1799-523X (e-tidskrift)
 Helsingfors 2020

Arbetspension utkommer två gånger om året,
 nästa gång 7.12.2020.



PÄRMBILD:
 Olli-Pekka Orpo

GRUNDTRYGGHETEN SKA VARA STARK

Riksdagsledamot Elina Lepomäki anser att välfärdsstaten endast kan räddas genom en stark grundtrygghet där individens ansvar och valmöjligheter accentueras. Utgående från det vill hon också reformera arbetspensionssystemet.

TEXT MATTI REMES | FOTO OLLI-PEKKA ORPO

Riksdagsledamot **Elina Lepomäki** (saml.) följer coronakrisens inverkan på den offentliga ekonomin från en utsiktspost i riksdagens finansutskott. Hon säger att det ser dystert ut.

– Under de fyra följande åren måste vi låna hela 60 miljarder euro till. Man kan bara gissa sig till hur det kommer att påverka framtiden, säger Lepomäki.

Hon anser att centralbankernas roll i världen ökar. T.ex. i Europa gör de allt de kan för att euroländerna också i framtiden ska kunna få finansiering på marknaden.

– Det är ändå motiverat att ställa frågan om det kan fortgå för evigt. Nu borde vi med alla krafter skapa utrymme för en ekonomisk tillväxt när begränsningsåtgärderna är förbi. Vi kommer inte långt med nedskärningslistor och skattehöjningar, säger hon.

LÖNAR SIG INTE ATT HÖJA PENSIONSavgifterna

Lepomäki bekymrar sig också för hur det finska pensionssystemet ska hålla.

– Läget på placeringsmarknaden och den avkastning som finns att hämta där spelar en allt viktigare roll.

– Jag oroar mig mest för dem som arbetar i dag och de generationer som ska ut i arbetslivet. Deras pensionsförmåner blir redan i utgångsläget svagare än tidigare generationers. En höjning av arbetspensionsavgifterna skulle enligt Lepomäki nu vara felaktig politik, eftersom det skulle öka kostnaderna för arbete och försvaga sysselsättningen.

– Snarare borde man se över förmånerna. Med en lång övergångsperiod skulle man kunna överväga en modell där förmånen delvis skulle vara beroende av pensionssystemets placeringsintäkter.

RÄTT SPORRAR I STÄLLET FÖR FÖRMYNDARMENTALITET

Efter coronakrisen kommer det att vara ännu svårare att finansiera välfärdstjänsterna och den sociala tryggheten. Lepomäki tror ändå att det är möjligt för Finland att klara av den svåra situationen.

– Det förutsätter emellertid att vi nu modigt börjar pröva på nya idéer.

Lepomäki förespråkar en modell som bygger på en stark grundtrygghet, där behovsprövningen i första hand görs av människan själv. Hon anser att man i stället för förmyndarmentalitet behöver riktiga incitament.



Elina Lepomäki bekymrar sig för framtida pensioner. Utan omsvep konstaterar hon att de som nu är eller kommer ut i arbetslivet får sämre pensionsförmåner än tidigare generationer.



Elina Lepomäki

- **Ålder:** 38
- **Arbete:** Riksdagsledamot för Samlingspartiet sedan 2014.
- **Utbildning:** Diplomingenjör 2004 (it) och ekonomie magister 2005 (finansiell ekonomi).
- **Karriär hittills:** Analytiker på Nordea i Helsingfors och Köpenhamn 2003–2007 och direktör vid Royal Bank of Scotland i London 2007–2012. Forskningsdirektör vid tankesmedjan Libera 2013–2014.
- **Källor till lycka**
Lagsporter, att skriva och att drömma

– Jag tror på att människor kan fatta goda beslut i sitt eget liv, om de får en möjlighet till det. Samhällets uppgift är att stöda vid bakslag som arbetslöshet eller konkurs och hjälpa människan tillbaka i en position, där hon igen kan träffa egna val.

På det här tänkandet bygger modellen med *grundkonton*, som Lepomäki utvecklade för några år sedan. Den innebär att en stor del av den sociala tryggheten skulle skötas genom personliga socialförmånskonton.

– Grundkontot skulle ersätta det nuvarande minimiskyddet och en stor del av de stöd som idag betalas av olika orsaker, såsom studiestöd, grunddagpenning och arbetsmarknadsstödet. På längre sikt skulle det kunna ersätta också de inkomstrelaterade arbetslöshetsförmånerna och en del av den lagstadgade arbetspensionen.

GRUNDKONTOT SKULLE SPORRA TILL ARBETE

Enligt Lepomäkis modell skulle varje finländare som fyller 18 år få ett grundkapital på 20 000 euro. Efter det skulle saldot på kontot öka med en del av bruttolönen, och man skulle kunna ta ut förmåner från kontot medan man t.ex. studerar eller är arbetslös.

– Personen skulle månatligen få ta ut en summa som motsvarar basinkomsten. Om det har samlats besparingar på kontot, skulle man fritt få ta ut dem och då betala inkomstskatt på dem.

Grundkontot skulle också kunna gå på minus. Då skulle staten täcka underskottet, precis som i dagens sociala trygghetssystem.

Enligt Lepomäki skulle man få ta ut saldot på kontot när man uppnår pensionsåldern. Eventuellt minussaldo skulle efterskänkas.

– I ålderdomen skulle grundkontomodellen ersätta folk- eller garantipensionen.

Enligt Lepomäki skulle en modell som grundkontot sporra till arbete i och med att de nuvarande flit-

fällorna skulle avskaffas. De skulle också accentuera individens ansvar.

– Grundkontot skulle medföra att människorna i högre grad än idag själva skulle bekosta de inkomstrelaterade stöd de behöver under sin livscykel. Var och en skulle ändå ha en garanterad minimitrygghet, om det av en eller annan orsak inte skulle komma in tillräckligt mycket på kontot.

FLEXIBLARE ARBETSPENSIONSSYSTEM

Avsikten med grundkontot är inte att ersätta arbetspensionssystemet, säger Lepomäki. Det är snarare en modell som möjliggör ytterligare sparande och egna förberedelser vid sidan av det nuvarande systemet.

På lång sikt vill Lepomäki reformera arbetspensionssystemet så att det blir flexiblere. Hon vill ersätta det nuvarande systemet med en modell med en lagstadgad minimipension. Utöver den skulle var och en själv kunna besluta hur mycket tilläggspension den vill spara ihop.

– Jag har bott i Danmark och anser att det danska arbetspensionssystemet är bra. Där kan personer som omfattas av arbetspensionssparandet spara ihop till en tilläggspension och välja sparobjekt enligt den risknivå som de själva väljer.

– I Danmark har pensionsbesparingsprodukterna gjorts så enkla som möjligt, vilket underlättar valet. Den enskilde behöver inte tänka på avkastningen på sina besparingar, eftersom förvaltningen av placeringarna har lagts ut på proffs.

En modell av motsvarande typ skulle också kunna fungera i Finland, anser Lepomäki.

– De flesta skulle sannolikt välja paket som t.ex. arbetspensionsbolagen skulle erbjuda. Å andra sidan borde systemet också ge en möjlighet att själv spara ihop till pensionen och placera t.ex. på aktiemarknaden.

Lepomäki ser det som viktigt att man också framdeles tar väl hand om arbetspensionssystemets finansiella hållbarhet. Förändringar under ett år betyder inte mycket, utan det ska ses på längre sikt hur avkastningen av de fonderade pensionsmedlen utvecklas.

– Det är på sin plats att diskutera t.ex. om man borde eftersträva avkastning med högre risk på pensionsplaceringarna, t.ex. genom att öka vikten av aktieplaceringar.

I grundkontomodellen ska den enskilde i högre grad själv bekosta sina inkomstrelaterade stöd.

”Jag tror på att människor kan fatta goda beslut i sitt eget liv.”



På lång sikt hoppas Lepomäki arbetspensionssystemet blir flexiblere än den är idag.

SOCIALREFORMER OCKSÅ I ANDRA LÄNDER

Lepomäkis reformförslag har väckt en livlig debatt. Hon har också flitigt rest och talat om grundkontomodellen i många länder.

– Synd att många möten på olika håll i Europa nu har ställts in på grund av coronakrisen.

Lepomäki säger att det i många europeiska länder har gjorts socialskyddsreformer och gått in för en enklare grundtrygghetsmodell. På det sättet

har man kunnat minska byråkratin och flitfällorna.

Modeller med personliga konton i stil med grundkontot har också införts. T.ex. i Frankrike infördes det utbildningskonton i fjol. Arbetsgivarna betalar in pengar på individuella konton som kan användas för yrkesinriktad utbildning.

Lepomäki anser att grundkonton kunde införas rätt snabbt i

Finland så att nya egenskaper läggs till med tiden. En reform av pensionssystemet skulle däremot kräva en övergångstid på flera årtionden.

– Inom arbetspensionssystemet är kvartalen 25 år långa. Det nya systemet skulle kunna vara helt i bruk kring år 2060. ■

Lepomäki är intresserad av den offentliga ekonomins bärkraft och har tänkt ut en modell med grundkonton, som möjliggör tilläggs-sparande och framhäver vars och ens egna förberedelser utöver det nuvarande pensionssystemet.

Man kunde överväga en modell där förmånen delvis skulle vara beroende av pensionssystemets placeringsintäkter.

Liberal socialreformist

INNAN Elina Lepomäki blev invald i riksdagen arbetade hon som forskningsdirektör vid tankesmedjan Libera och blev känd som en förespråkare av liberal marknadsekonomi. Hur definierar hon själv sitt politiska tänkande?

– Främst ser jag mig själv som en socialreformist. Jag vill bevara välfärdsstaten, men för att finansiera den behövs en fungerande marknadsekonomi. Jag tror på individens valmöjligheter. Å andra sidan understöder jag ett omfattande grundskydd, säger Lepomäki.

Hon har följt samhällsfrågor ända från ungdomen. Hennes far Kari Valtonen gjorde en lång karriär som politisk journalist, vilket säkert bidrog.

– Mitt politiska tänkande har mognat under en lång tid och genom olika livsskedan. Redan innan jag gick med i politiken funderade jag mycket på hur världen kunde göras hållbarare för människan och naturen.

Historisk vändning i skuggan av coronakrisen:

PSYKISK OHÄLSA allt oftare orsak till sjukpension

Sjukpensioner som beviljats p.g.a. psykisk ohälsa har ökat med 25 procent sedan år 2016. Speciellt unga kvinnor och kvinnor nära pensionsåldern har under de senaste åren allt oftare pensionerats på grund av depression.

TEXT ANTTI KARKIAINEN | ILLUSTRATION PIRITA TOLVANEN

I fjol betalade FPA sjukdagpenning p.g.a. psykisk ohälsa för 5,2 miljoner dagar. Det är mer än en tredjedel av alla dagar för vilka det betalades sjukdagpenning.

Antalet personer som fått sjukdagpenning p.g.a. psykisk ohälsa ökade med hela 43 procent mellan åren 2016 och 2019.

Samma oroväckande utveckling syns i invalidpensioner som betalas enligt arbetspensionssystemet. Antalet pensioner som beviljats av orsaker relaterade till psykisk ohälsa har ökat med 25 procent sedan 2016.

I fjol blev psykisk ohälsa för första gången en vanligare orsak till sjukpension än sjukdomar i rörelseorganen (33 procent respektive 31 procent).

BRANT ÖKNING AV DEPRESSION SOM GRUND

Den största enskilda orsaken till sjukpensionering är depression, som också har kallats finländarnas folksjukdom.

I fjol blev nästan fyra tusen personer sjukpensionerade på grund av depression. Ökningen sedan år 2015 är rentav en tredjedel.

20 300
4 000



Pensionerad redan vid 47

- Antalet nya sjukpensionstagare började öka år 2018
- Vändningen avbröt en positiv trend som pågått i sex år
- År 2019 blev 20 300 personer sjukpensionerade
- Medelåldern bland nya sjukpensionerade var 52 år
- De som pensionerades p.g.a. psykisk ohälsa var yngre, 47 år i medeltal

Källa: Arbetspensionstagare i Finland (Etk.fi)

Två tredjedelar av dem som blev pensionerade på grund av depression var kvinnor. Under de senaste åren har fallen ökat i synnerhet bland kvinnor i åldrarna under 35 och över 60 år.

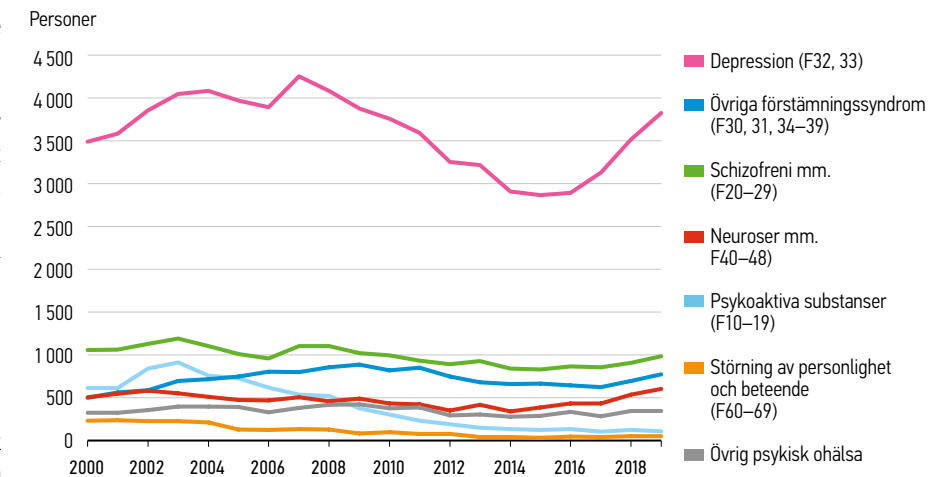
Av alla sjukpensioner som beviljades i fjol var nästan 60 procent relaterade till depression. – Det finns en risk att psykiska problem, depression i synnerhet, blir vanligare till följd av coronaepidemin, säger statistikchef **Tiina Palotie-Heino** på Pensionskyddscentralen.

SVÅRT ATT KOMMA TILLBAKA

Största delen av de sjukpensioner som beviljas personer under 35 års ålder beviljas p.g.a. psykisk ohälsa. År 2005 var antalet nya pensionerade ca 800 personer, men i fjol var det mer än dubbelt, 1 836 personer.

Bland dem som beviljats sjukpension med psykisk ohälsa som grund är det ovanligare att komma tillbaka till arbetslivet än bland dem som pensionerats av andra orsaker. Därför är det inte konstigt att psykisk ohälsa också är den vanligaste orsaken till att vara sjukpensionerad (43 procent). På andra

Nya sjukpensionerade på grund av psykisk ohälsa, inom arbetspensionssystemet åren 2000–2019



plats kommer sjukdomar i rörelseorganen (25 procent).

I slutet av år 2019 fick sammanlagt 134 000 personer sjukpension enligt arbetspensionssystemet. Det sammanlagda antalet sjukpensionärer har minskat med nästan 40 procent på tio år. ■

DEPRESSION – en folksjukdom i Finland

- År 2019 blev 20 300 personer sjukpensionerade
 - Hos nästan 4 000 personer var orsaken depression
 - Två av tre som sjukpensioneras p.g.a. depression är kvinnor
 - Under de senaste åren har ökningen varit särskilt stor bland kvinnor yngre än 35 eller äldre än 60 år
- Källa: Arbetspensionstagare i Finland, Etk.fi

Coronakrisen, samhällsekonomin och arbetspensionssystemet

VAR STÅR VI NU?

Det politiska beslutsfattandet har hamnat i en svår situation, där man å ena sidan måste försöka förhindra att coronavirussjukdomen sprider sig och å andra sidan måste hitta sätt att förhindra avsevärda ekonomiska skador.



JAAKKO KIANDER
Direktör
Pensionsskyddscentralen

Covid-19-epidemin spred sig från Kina till Europa och USA i början av året. Under mars ledde epidemin till aldrig tidigare skådade undantagsåtgärder i nästan alla länder. Genom stängda gränser, strikta isoleringsåtgärder och karantän har man försökt begränsa den farliga epidemin. I många länder verkar nedstängningsåtgärderna pågå i två, tre månader.

En så lång isolering har betydande ekonomiska konsekvenser. Affärsverksamhet som bygger på möten mellan människor, såsom restauranger, har tvingats stänga, vilket medför förluster för företagen och deras anställda. Också konkurser hotar.

DET POLITISKA BESLUTFATTANDET har hamnat i en svår situation, där man å ena sidan måste försöka förhindra att sjukdomen sprider sig och å andra sidan måste hitta sätt att förhindra stora ekonomiska skador. Olika slag av företagsstöd och statsgarantier för kriskrediter blivit en viktig metod.

Den minskning av produktionen och sysselsättningen som begränsningsåtgärderna medför leder i år till att skatteintäkterna minskar betydligt. Samtidigt ökar krisstöden avsevärt de offentliga utgifterna. Därför kommer en betydande följd av coronakrisen att vara en kraftig offentlig skuldsättning.

I Finland liksom i många andra länder eftersträvar man att steg för steg återgå till det normala senast i höst. Först tillåts mindre sammankomster och skolorna öppnas. Stora evenemang ordnas emellertid inte i sommar. Fotbolls-EM och sommar-OS har ställts in för i år, liksom de flesta sommarevenemangen i Finland.

HUR SKA VI GÅ VIDARE? Än så länge vet vi inte, hur epidemin kommer att utvecklas när begränsningarna lättas. Virusinfektioner sprider sig kanske inte lika snabbt på sommaren som på vintern, och situationen kan tänkas se bra ut. Trots det hotar en andra epidemi våg i höst. Det skulle antagligen innebära att begränsningsåtgärderna sätts in på nytt, eftersom det egentligen ingenstans har uppstått en tillräcklig flockimmunitet för att kunna avvärja epidemin.

Epidemiologernas uppskattningar av läget är dock tills vidare mycket osäkra. På många håll i världen, också i Finland, pågår ett hektiskt arbete för att ta fram effektiva vacciner, men det är inte heller säkert om och när sådana finns att tillgå.

Eftersom osäkerheten fortfarande är stor är också prognoserna om den ekonomiska utvecklingen oundvikligen mycket osäkra.

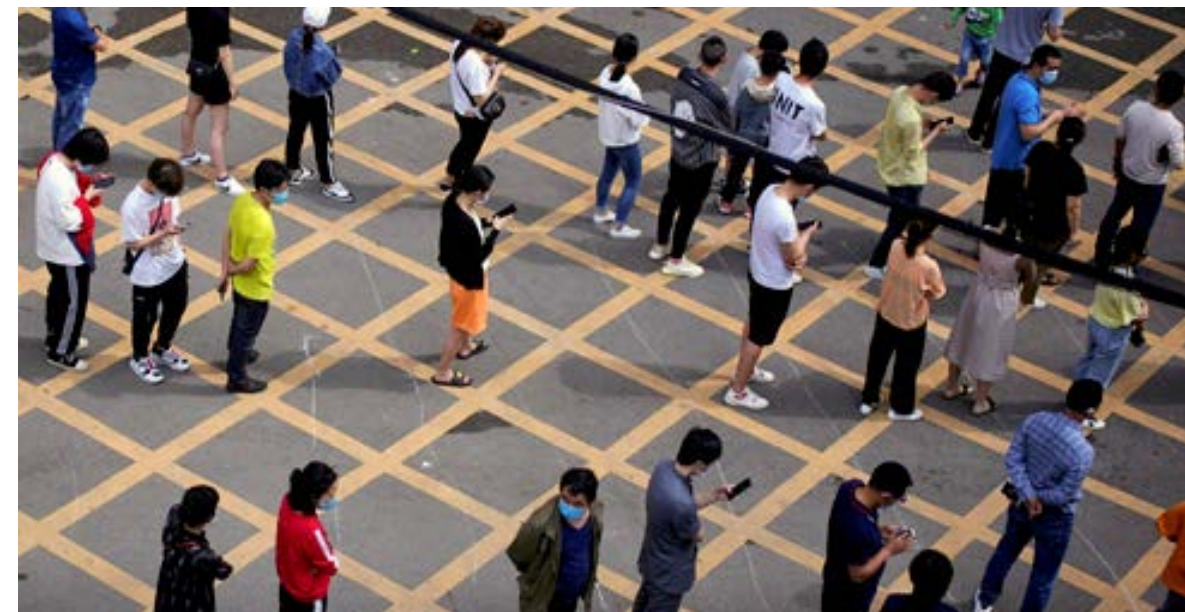
Om det innevarande året är det givetvis lätt att dra slutsatsen att totalproduktionen krymper rejält. Variationen i uppskattningarna är emellertid stor. I Finland har man förutspått att ekonomin krymper med 5–12 procent, vilket är i samma klass som de föregående svåra kriserna åren 1991 och 2009. Ännu osäkrare är det vad som kommer att hända nästa år.

Det enklaste skulle vara att anta att man så småningom återgår till det normala i såväl vardagen som ekonomin, antingen redan i höst eller senast nästa år. I så fall skulle det betydande BNP-fallet i år efterföljas av en lika stor BNP-ökning, och den ekonomiska situationen skulle normaliseras år 2022.

Det kan gå så, och så gick det för 100 år sedan efter spanska sjukan. I så fall skulle krisens bestående inverkan på ekonomin vara en engångsökning av den

Eftersom osäkerheten fortfarande är stor är också prognoserna om den ekonomiska utvecklingen oundvikligen mycket osäkra.

Människor köade till coronavirustest i Wuhan i maj. Det var i Wuhan i Kina som Covid-19-epidemin bröt ut.



Lehtikva Reuters

offentliga skulden, som tack vare den låga räntenivån inte skulle vara ödesdiger.

För närvarande råder dock dystrare stämningar och bedömningar.

I DEN RAPPORT som en ekonomi arbetsgrupp på hög nivå under ledning av Vesa Vihriälä lade fram på uppdrag av regeringen uppmanas vi att bereda oss på en

dystrare framtid. Arbetsgruppen tror inte på en snabb återhämtning utan förutspår snarare ett ekonomiskt förlorat decennium och allvarliga problem inom den offentliga ekonomin.

I så fall kan vi efter coronaepidemin förvänta oss en långvarig ekonomisk kris och ett uselt decennium som kulminerar i nedskärningar av de offentliga utgifterna. Om det sker är det svårt att tänka sig att arbetspensionssystemet heller kommer att klara sig oskatt.

Arbetspensionssystemets premieinkomst faller

ARBETSPENSIONSSYSTEMETS utveckling är oundvikligen beroende av samhällsekonomin och den globala finansmarknaden som påverkar placeringsavkastningen. Premieinkomsten, dvs. de inflytande pensionsavgifterna, följer direkt sysselsättningens och lönesummans utveckling.

Vi vet redan nu, att premieinkomstutvecklingen i år blir svag, eftersom hundratusentals arbetstagare blir permitterade. Som en stimulansåtgärd har det dessutom beslutats om en temporär sänkning av arbetspensionsavgiften.

Till följd av dessa kan arbetspensionsanstaltarnas premieinkomst uppskattas minska med ca två miljarder euro i år. Samtidigt fortsätter pensionsutgiften emellertid att öka.

Obalansen mellan inkomster och utgifter gör pensionsanstaltarnas penningflöde negativt i år. Det har emellertid ingen större inverkan på finansieringsutsikterna för pensionerna på lång sikt, om penningflödet rättas till under de närmaste åren. Om vi däremot måste förvänta oss en sådan utdragen recession och svag sysselsättning som Vesa Vihriäläs arbetsgrupp förutspår, är läget ett annat.

Jaakko Kiander

TILL EN BÖRJAN skrämde coronakrisen upp placerarna och medförde en brant nedgång i februari och mars. Kursfallet tryckte pensionsbolagens placeringsavkastning på minussidan i början av året och försvagade tydligt deras solvens. I april vände aktiekurserna dock uppåt igen, med följden att solvensläget har förbättrats.

Aktiekursutvecklingen stöds av penningpolitiken, som har pressat räntenivån ännu djupare ner. Placerarna har få alternativ till att stödja sig på aktieinnehav, vilket upprätthåller kursnivån. Den positiva aktiekursutvecklingen kan också delvis tala om att marknaden väntar sig att coronakrisen ändå rätt snabbt går förbi.

Den försvagade premieinkomsten och de sjunkande aktiekurserna har påverkat arbetspensionssystemets finanser negativt. Hittills har arbetspensionsanstaltarna ändå klarat sig bra tack vare sina starka buffertar. På Pensionsskyddscentralen följer vi läget och gör med hjälp av våra beräkningsmodeller uppskattningar av hur krisen kan komma att påverka finansieringen av pensionssystemet på lång sikt. ■

Medelpensionen

1716 EURO

I MÅNADEN

Månadspensionen steg för första gången till över 1 700 euro. Finländarnas pensionsinkomster har reellt ökat med nästan 200 euro på ett årtionde och med över 400 euro på 20 år.

TEXT ANTTI KARKIAINEN | STATISTIKDATA HEIDI NYMAN

Den genomsnittliga totalpensionen var 1 716 euro i månaden (2019), nästan 40 euro mer än år 2018. Medianpensionen var 1 497 euro i månaden.

Finländarnas månadspension har på ett årtionde ökat reellt med dryga 10 procent, vilket är nästan 200 euro. För tjugo år sedan var medelpensionen 1 286 euro, vilket är drygt 400 euro mindre än i fjol.

KVINNORNAS PENSIONER har stigit lite snabbare än männens, men är fortfarande i genomsnitt en femtedel mindre än männens.

– På tio år har skillnaden mellan kvinnors och mäns totalpensioner minskat med fyra procentenheter, berättar statistikchef **Tiina Palotie-Heino** från Pensionsskyddscentralen.

DE REGIONALA SKILLNADERNA i de utbetalda pensionerna är stora. De största pensionerna koncentrerade sig till huvudstadsregionen och Åland, de minsta till lantbruksdominerade Österbotten och Östra Finland.

En pensionär i Nyland får en månadspension som i genomsnitt är 550 euro större än den som en pensionär i Södra Österbotten får. De minsta månadspensionerna betalas i Södra Österbotten i Storå (1 243) och de största i Grankulla (3 105).

Uppgifterna beskriver situationen i slutet av år 2019 och grundar sig på Pensionsskyddscentralens och Folkpensionsanstaltens gemensamma statistik. ■

Vad beskriver medelpensionen?

- Den genomsnittliga pensionen per månad till personer som får arbetspension eller folkpension och bor i Finland.
- Här ingår inte de som får deltidspension, partiell ålderspension eller endast familjepension.

Visste du detta?

- Egenpensionstagarnas andel av befolkningen som fyllt 16 år var 33 procent.
- Pensionstagarnas andel av dem som fyllt 16 år är störst i Södra Savolax (44 %).
- I Nyland är andelen nästan två gånger mindre (26 %).
- I Norra Savolax i Rautavaara är tre av fem som fyllt 16 år pensionärer.
- En av fem Esbobor är pensionär (22 %).

Bilaga

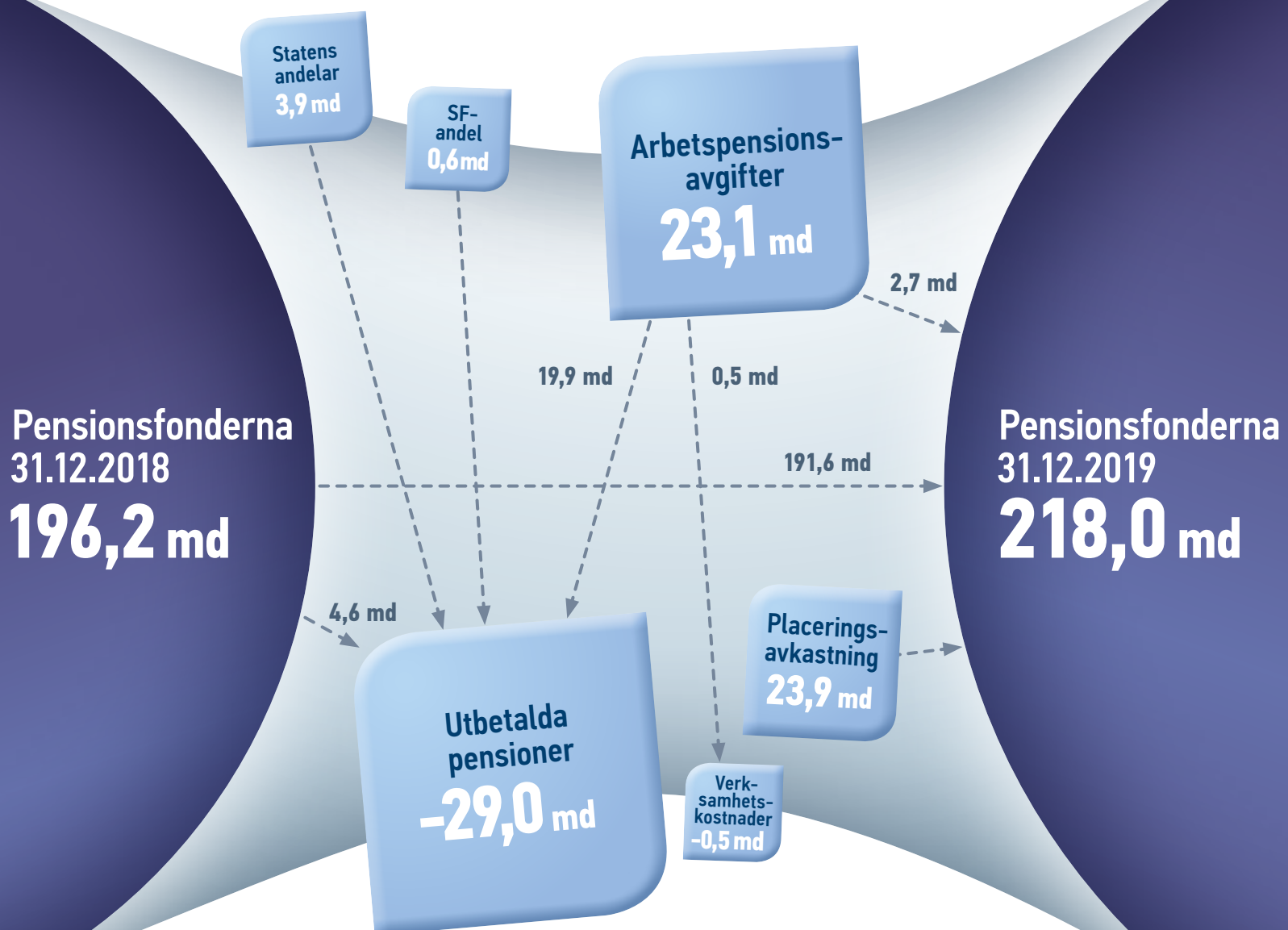
ARBETSPENSION

Bilagan ges ut av Pensionskyddscentralen och Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf

1:2020

Arbetspensionsanstaltens bokslutsuppgifter

2019



Penningflödet inom arbetspensionssystemet

Ett utmärkt placeringsår före coronakrisen

Placeringstillgångarna ökade till 216 MILJARDER

I slutet av fjolåret uppgick arbetspensionsförsäkrarnas placeringstillgångar till ca 216 miljarder euro. Pensionssystemets goda solvens hjälper det att ta sig över svagare placeringsår.

TEXT KIMMO KOIVURINNE

Förra året gav arbetspensionssystemet den bästa avkastningen under det gångna decenniet. Det föregående, svagare placeringsåret hade bäddat för att aktiernas värde skulle återhämta sig i början av året.

Till höjda aktiekurser i början av året bidrog i synnerhet att Förenta staternas centralbank meddelade att den skulle föra en tålmodig och marknadsstödjande räntepolitik. Under årets första månader gav aktier på utvecklade marknader en berömlig avkastning, fastän aktiemarknaden under försommaren för en stund gick in för att sky risker.

Efter sommaren blev marknaden uppmärksam på ekonomiska nyckeltal som visade på en långsammare tillväxt. Centralbankernas gynnsamma penningpolitik stödde emellertid marknaden, som hölls relativt stabil trots magrare framtidsutsik-

ter. Räntenivån som sjönk i takt med förväntningarna gav dock en utmärkt avkastning på ränteplaceringarna.

Den allmänna stämningen på marknaden hölls stabil under resten av året, och när USA och Kina nådde ett slags vapenstillstånd i sitt handelskrig lades sista handen vid ett placeringsår som också dittills varit ypperligt.

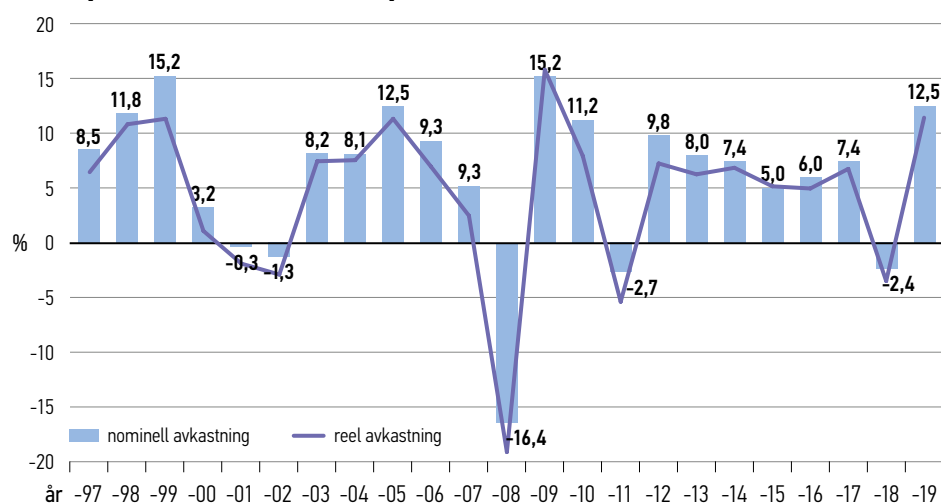
De viktigaste internationella aktieindex avslutade fjolåret med avkastning på klart över tjugo procent samtidigt som också ränteplaceringarna avkastade utmärkt. Således blev den genomsnittliga nominella avkastningen på arbetspensionsplaceringarna i fjol hela 12,5 procent och de fonderade medlen ökade till 216 miljarder euro.

AV ARBETSPENSIONSSYSTEMETS placeringstillgångar hade vid slutet av året 49,4 procent placerats i noterade aktier och andra placeringar av aktietyp, 33,7 procent i ränte- och penningmarknadsinstrument, 8,5 procent i fastigheter och 8,3 procent i alternativa investeringsfonder, dvs. huvudsakligen i hedgefonder.

Den mest betydande bland förändringarna i placeringarnas fördelning under året var att aktieplaceringarna ökade med fem procentenheter. Ökningen förklaras av att aktiekurserna utvecklades väl, vilket ökade aktiernas proportionella andel av placeringarna medan övriga förmögenhetskategoriernas andelar i gengäld minskade.

Årlig avkastning av pensionsplaceringarna 1997–2019 i procent av bundet kapital

(Källa: Tela)



Ordlista

DELVIS FONDERANDE SYSTEM Pensionssystem där pensionerna finansieras med både arbetspensionsavgifter och tidigare insamlade fonder.

SOLVENS Talar om hur stora pensionsanstaltens pensionstillgångar är i proportion till ansvarsskulden. Ansvarsskulden är en uppskattning av bolagens framtida pensionsutgifter till den del de har fonderats.

REALAVKASTNING Den årliga procentuella avkastningen på arbetspensionsfonderna som överstiger konsumentprisernas utveckling.

Arbetspensionsanstaltens nyckeltal år 2019

	Bolag (ArPL, FöPL)	Stiftelser (ArPL)	Kassor (ArPL, FöPL)	SPK (SjPL)	LPA (LFöPL)	Keva staten/ SPF (OffPL)	Keva medlems-samfund (OffPL)	Övriga ⁷⁾	Sammanlagt
Försäkrade (antal)	1 796 636	19 570	16 725	7 405	58 452	137 000	556 000	25 482	2 617 270
Pensionstagare (antal) ¹⁾	1 081 692	20 565	17 597	8 159	108 608	246 874	413 084	26 116	1 922 695
Lönesumma/arbetsinkomst (mn €)	64 039,3	1 091,0	691,1	272,4	1 226,8	6 012,6	18 126,0	845,6	92 304,7
Inkomster (mn €)									
Premieinkomst ²⁾	15 605,0	256,9	159,4	54,5	172,9	1 497,5	5 255,6	289,5	23 291,3
Nettoavkastning av placeringsverksamheten, verkligt värde	13 864,3	435,5	224,0	117,5	32,6	2 524,6	6 335,2	335,4	23 869,1
Nettoavkastning av placeringsverksamheten, verkligt värde (%)	12,1	12,9	11,8	10,7	10,8	13,8	12,8	9,2	12,5
Nettointäkter av placeringsverksamheten i resultaträkningen	6 246,9	199,8	159,7	98,2	6,0	579,1	6 335,2	172,5	13 797,3
Kostnader (mn €)									
Utbetalda pensioner ^{3) 4)}	16 205,6	304,1	196,7	133,2	841,2	4 734,8	5 483,3	351,2	28 250,1
Totala driftskostnader ⁵⁾	380,0	6,5	6,0	3,8	27,0	17,3	57,0	4,6	502,2
Tillgångar									
Pensionstillgångar ⁶⁾	130 506,3	3 766,3	2 158,5	1 211,7	130,9	20 588,1	56 544,0	3 092,6	217 998,4
Placeringar enligt verkligt värde, mn €	128 289,1	3 760,0	2 113,6	1 204,4	310,9	20 588,1	56 166,0	3 891,6	216 323,7
Fördelning av placeringarna (basfördelning enligt verkligt värde, %)									
Ränteplaceringar	30,8	40,1	31,1	4,9	43,4	38,6	37,8	35,7	33,9
Aktieplaceringar	46,7	43,2	42,5	51,9	39,2	51,1	48,8	53,1	46,7
Fastighetsplaceringar	11,3	12,8	23,6	29,0	16,1	5,2	6,3	6,0	10,5
Övriga placeringar	11,2	3,9	2,8	14,2	1,4	5,1	7,0	5,2	8,9
Solvens									
Solvenskapital sammanlagt	28 340,4	1 078,7	596,2	523,1	-	-	-	-	30 538,4
Solvensgräns €	16 897,5	459,6	255,8	172,9	-	-	-	-	17 785,8
Solvenskapital / solvensgräns	1,7	2,3	2,3	3,0	-	-	-	-	1,7
Solvensgrad -%	127,7	140,1	138,2	176,1	-	-	-	-	128,5

1) En pensionstagare kan få pension från flera pensionsanstalter

2) I premieinkomsten ingår inte den andel som bekostas ur statsbudgeten, FöPL 287,7 mn €, SjPL 59,0 mn €, LFöPL 675,5 mn € och OffPL 2 840,9 mn €.

3) Inkl. Sysselsättningsfondens avgift bortsett från Keva (medlemssamfund, staten och KCF), där den ingår i premieinkomsten

4) Inkl. statens andel av FöPL

5) Exkl. placeringsverksamhetens kostnader

6) I FöPL-tillgångarna ingår premieansvar, LFöPL-tillgångarna är pensionsansvaret, Keva medlems-samfund-tillgångarna är pensionsansvarsfonden, Keva staten och KPF-tillgångarna är placeringstillgångarna

7) Övriga omfattar Kyrkans Pensionsfond, FPA:s personalpensioner och Finlands Banks pensionsfond

CA EN FJÄRDEDEL av placeringstillgångarna (23,4 procent) var i slutet av året placerade i Finland, medan ungefär en femtedel (17,6 procent) hade placerats inom det övriga euroområdet. Största delen av pensionssystemets placeringstillgångar, totalt 59,0 procent, hade placerats på annat håll i världen.

När placeringstillgångarna i absoluta tal växer har den geografiska diversifieringen riktat sig ut till andra håll i världen. Andelen placeringar i hemlandet har minskat i motsvarande grad.

Geografiskt väldiversifierad allokering följer grundprincipen för pensionsplaceringar: pengarna placeras på ett inkomstbringande och betryggande sätt.

PLACERINGS-AVKASTNINGEN år 2019 var nominellt 12,5 procent och reellt, korrigerat med den årliga inflationen, 11,5 procent.

Ändå bör man komma ihåg att avkastningen under ett år har en rätt begränsad

inverkan på pensionssystemets hållbarhet. På längre sikt, 23 år, har den nominella avkastningen i snitt varit 5,9 procent om året och den reella jämnt 4,2 procent om året.

I ett kortare tidsperspektiv har motsvarande avkastning under den senaste femårsperioden varit nominellt 5,6 och reellt 4,9 procent och under den senaste tioårsperioden nominellt 6,1 och reellt 4,7 procent.

Jämförelsen åskådliggör väl vilken inverkan valet av granskningsperiod har på medelavkastningssiffrorna. Under tioårsperioden infaller ingen finanskris, vilket gör att genomsnittsavkastningen under åren 2010–2019 blir bättre än under övriga granskningsperioder. Det viktigaste för pensionssystemets hållbarhet är dock den långsiktiga realavkastningen.

I Pensionsskyddscentralens långsiktiga kalkyler utgår man från en förväntad avkastning på två och en halv procent fram till år 2028. Efter det är den förvän-

tade realavkastningen tre och en halv procent per år.

Hittills har våra pensionsförsäkrades genomsnittliga avkastning klart överstigit förväntningarna i kalkylerna. God genomsnittlig avkastning på längre sikt skapar en buffert tack vare vilken vårt pensionssystem också klarar av svaga placeringsår. ■

Pensionstillgångar eller placeringstillgångar?

- När man talar om pensionssystemets tillgångar hänvisar man ibland till pensionstillgångarna och arbetspensionssystemets placeringstillgångar. Skillnaden beror på att pensionstillgångarna inkluderar övriga fordringar och skulder och materiella nyttigheter som ingår i balansräkningen. Dessa poster medräknas inte i placeringstillgångarna.

Kundåterbäringar är eftertraktade

KOSTNADSEFFEKTIVITET INOM HELA PENSIONSSSEKTORN

Vi frågade arbetspensionsförsäkrarna hur deras effektivitet syns i de totala driftskostnaderna. Ökad effektivitet gynnar arbetsgivarkunderna direkt i form av kundåterbäringar. Allmänt taget ökar kostnadseffektiviteten konkurrensen och sporrar hela sektorn till noggrannare hushållning.

TEXT ANNE IIVONEN | FOTO ARBETSPENSIONSANSTALTERN

Vi frågade de fyra arbetspensionsbolagen och Keva, hur deras effektivitet syns i deras totala driftskostnader. Av svaren framgår hur den ökade effektiviteten allmänt taget påverkar pensionssystemet och hur arbetsgivarföretagen gagnas i form av kundåterbäringar.

Av tabellen på s. 16 framgår arbetspensionsförsäkringsbolagens totala driftskostnader och hur de fördelas. Siffrorna om Keva finns i tabellen på sidan 15.

Närmare uppgifter finns på Telas webbplats och i Pensions-skyddscentralens statistikdatabas.

Ilmarinen



Matias Klemelä
Ekonomi- och riskhanteringsdirektör, Ilmarinen

Matias Klemelä, Ilmarinen: Kostnadseffektivitet sänker pensionsavgifterna

MATIAS KLEMELÄ, ekonomi- och riskhanteringsdirektör på Ilmarinen, säger genast att nyttan av fusionen mellan Ilmarinen och Etera syns som sänkta totala driftskostnader. Före fusionen år 2017 var de två bolagens kostnader sammanlagt ca 200 miljoner euro. Efter fusionen har kostnadsnivån sänkts med 25 miljoner euro och förväntas sjunka ytterligare i år.

Klemelä anser att effektiviteten i verksamheten bättre beskrivs av omkostnads-siffrorna än de totala driftskostnaderna. Ilmarinens omkostnader var 130 miljoner euro under förra räkenskapsåret.

Arbetspensionsbolagens omkostnader finansieras med en omkostnadsdel som ingår i pensionsförsäkringsavgiften. Om omkostnaderna är lägre än denna inkomst,

uppstår ett omkostnadsresultat som i sin helhet återbördas till kunderna i form av kundåterbäringar.

– I fjol var vårt omkostnadsöverskott ca 55 miljoner euro, vilket var 25 miljoner mer än året innan. Kostnadseffektiviteten sänker direkt våra kunders arbetspensionsavgifter och bidrar på så sätt till hållbarheten hos finansieringen av arbetspensionssystemet, säger Klemelä.

Enligt honom har kostnadseffektiviteten visat sig vara en viktig konkurrensfaktor mellan pensionsbolagen.

– Genom att förbättra vår effektivitet kan vi sporra hela branschen till bättre prestationer. Kostnadseffektivitet är ansvarsfullhet som gynnar kunderna och hela samhället.

Driftskostnaderna jämförs

I tabellen på föregående uppslag, s. 16, visas arbetspensionsförsäkringsbolagens totala driftskostnader och hur de fördelas. Kevas driftskostnader uppges i tabellen över arbetspensionsanstaltens nyckeltal på s. 15. Närmare uppgifter finns på Telas webbplats och i Pensions-skyddscentralens statistikdatabas.

Största delen av kundåterbäringarna smälter bort p.g.a. coronakrisen

Coronavirus epidemin som härjat hela vintern gör livet svårt för företagen. För att underlätta det har arbetsgivares arbetspensionsavgifter temporärt sänkts med 2,6 procentenheter.

Arbetspensionsbolagen kan inte betala kundåterbäringar från den tiden då nedsättningen av avgiften

gäller. Nedsättningen är i kraft under resten av året (1.5–31.12) och gäller ArPL-försäkrade inkomster som betalas ut under den tiden.

Det betyder att det belopp som vintern 2021 kan delas ut som kundåterbäringar blir endast en tredjedel av det normala.

Pekka Pajamo, Varma: Vår effektivitet syns som kundåterbäringar

Jummu Lusa



NÄR arbetspensionssystemet verkställs förutsätts effektivitet inom verksamhetens alla delområden. Ekonomidirektör **Pekka Pajamo** på pensionsbolaget Varma räknar upp kontrollen över de totala driftskostnaderna, utvecklingen av effektivare processer och det aktiva utnyttjandet av god praxis som grundelement i effektivt verkställande.

Det gäller för Varma, men också alla andra arbetspensionsaktörer. – Effektivt verkställande gynnar naturligtvis hela pensionssystemet, säger Pajamo.

På Varma bygger förbättrad omkostnadseffektivitet alltid på att man tar i bruk effektiva och moderna arbetssätt och -metoder, enligt Pajamo. Det görs genom en metod för ständig utveckling av system och tjänster.

– Ständigt förbättrad effektivitet och stark solvens kommer våra kunder till godo som de bästa kundåterbäringarna, säger Pajamo.

Pekka Pajamo
Ekonomidirektör, Varma

Sarianne Kirvesmäki, Elo: I sista hand gynnas kunden

Matti Ilmmonen



EKONOMIDIREKTÖR Sarianne Kirvesmäki på Elo understryker betydelsen av placeringsavkastningen på pensionsfonderna. Med placeringsavkastningen täcker man kostnaderna för placeringsverksamheten, och en del av återstoden avsätts till pensionsfonderna.

– Tack vare placeringsavkastningen kan en del av pensionsutgiften därför täckas ur fonderna, vilket

betyder att arbetspensionsavgifterna inte behöver höjas orimligt mycket, säger hon.

Kirvesmäki nämner att arbetspensionsbolagens kunder får nytta av både effektiv verksamhet och bolagets solvens genom lägre försäkringsavgifter.

Sarianne Kirvesmäki
Ekonomidirektör, Elo

Tommy Sandås, Veritas: Fusionen ökade effektiviteten

Veritas



SAMMANSLAGNINGEN av Veritas och Pensions-Alandia i början av fjolåret ökade effektiviteten i verksamheten betydligt, säger ekonomidirektör **Tommy Sandås** på Veritas. Han konstaterar att konkurrensen mellan pensionsbolagen inom det decentraliserade systemet överlag för med sig effektivitet i verksamheten.

– Större effektivitet och smidiga arbetsprocesser påverkar både de totala kostnaderna och servicekvaliteten, säger han. Veritas pensionsförsäkrar många företagare och små och medelstora bolag och satsar därför på personlig kundservice.

– Vi vet att vår målgrupp har ett större behov av rådgivning än genomsnittet. Just nu syns det tydligt som ett ökat antal kunder som tar kontakt, säger Sandås.

Kostnadsfördelarna som nås genom effektiviteten ökar kundåterbäringarna till ArPL-kunderna, säger Sandås. Han understryker att man inte eftersträvar effektivitet genom att försvaga kundservice.

Tommy Sandås
Ekonomidirektör, Veritas

Tom Kåla, Keva: Skattebetalaren vinner i sista hand

Mikael Ahlfors



EN AV HÖRNSTENARNA för legitimiteten hos det decentraliserade arbetspensionssystemet är att verksamheten är effektiv. I fråga om verksamheten av pensionerna inom den offentliga sektorn konstaterar ekonomidirektör **Tom Kåla** på Keva att Kevas totala driftskostnader i proportion till utbetalda pensioner eller influtna pensionsavgifter är de minsta bland pensionsaktörerna.

– Hela den offentliga sektorn och i sista hand också skattebetalarna har nytta av att vi är effektiva, säger Kåla.

Han påpekar dock att det inom den offentliga sektorns pensionssystem inte finns sådana återbäringar till arbetsgivarna som inom ArPL-systemet.

– Den penningmässiga vinsten av verksamhetens effektivitet stannar kvar i pensionsansvarsfonden och kommer på så sätt till nytta för alla nuvarande och framtida kunder. ■

Tom Kåla
Ekonomidirektör, Keva

Största delen till ÅLDERSPENSIONER

I fjol var arbetspensionsutgifterna 28,8 miljarder euro. Största delen (88 procent) av dem, dvs. drygt 25 miljarder euro, utgjordes av ålderspensioner.

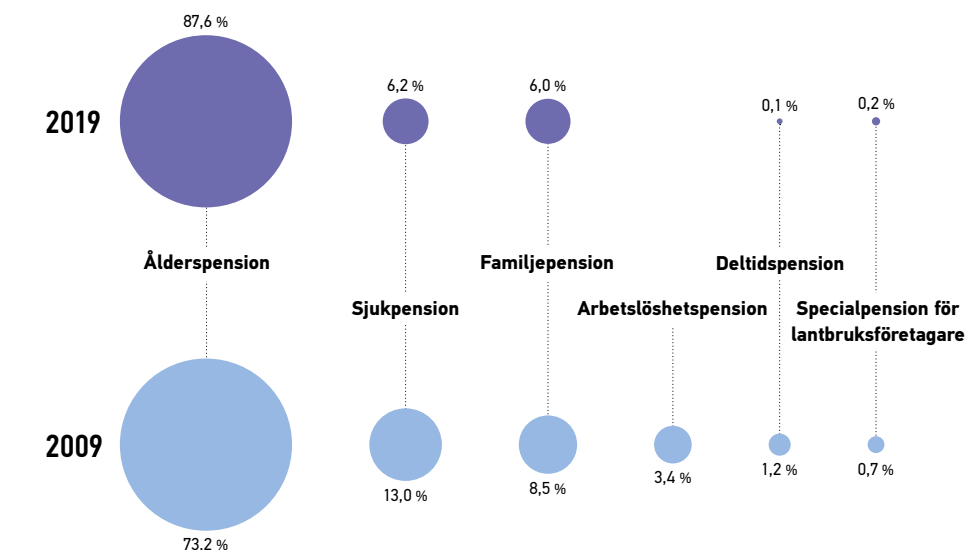
TEXT TIINA PALOTIE-HEINO

Vid sidan av ålderspensioner betalades det betydligt mindre i andra pensioner. Invaldpensioner betalades för 1,8 miljarder euro och familjepensioner för 1,7 miljarder euro. Specialpensioner för lantbruksföretagare betalades ännu för 46 miljoner och deltidspensioner för 18 miljoner euro.

I ålderspensionsutgiften på mer än 25 miljarder euro ingår partiella förtida ålderspensioner. Allt som allt betalades partiella ålderspensioner för 206 miljoner euro, dvs. mer än specialpensioner för lantbruksföretagare eller deltidspensioner. Endast ca en kvartsmiljon euro betalades i arbetslivspensioner.

FÖR TIO ÅR SEDAN, år 2009, var situationen lite annorlunda. Ålderspensionerna var också då den största utgiftsposten, men deras andel av samtliga arbetspensionsutgifter var 73 procent.

Invaldpensionernas andel var däremot dubbel (13 procent) jämfört med idag. Också familjepensionernas andel var större än idag, drygt åtta procent.



År 2009 betalades fortfarande också en betydlig mängd arbetslöshetspensioner. Deras andel var drygt tre procent av pensionsutgifterna. För tio år sedan var deltidspensionen en populär pensionsform, vars andel av utgiften var en dryg procent.

FÖRÄNDRINGARNA i pensionsutgifterna talar om förändringar hos pensionstagarna och pensionernas nivåer. Antalet ålderspensionärer har ökat med nästan 350 000

personer på tio år. Samtidigt har ålderspensionernas genomsnittliga nivå höjts reellt med nästan 200 euro.

Antalet sjukpensionärer har däremot minskat med 83 000 personer. Familjepensionstagarnas antal har också minskat med 20 000 personer. Arbetslöshetspension betalades för tio år sedan till mer än 40 000 personer och deltidspension till nästan 30 000. ■

Sakkunniga som sammanställt bilagan



KIMMO
KOIVURINNE
Analytiker, Tela



TIINA PALOTIE-HEINO
Statistikchef
PSC



EEVA PUUPERÄ
Kostnadsfördelnings-
specialist, PSC



MAIJA SCHRALL
Statistikplanerare
Tela

REDAKTION: Anne Iivonen, Pensionskyddscentralen
GRAFISK FORMGIVNING: Markku Laitinen, Aste Helsinki Oy
FOTOGRAFIER: Pensionsanstaltens
ÖVERSÄTTNING: Pia Hansson, Pensionskyddscentralen
UTGIVARE: Pensionskyddscentralen och Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf
Bokslutsbilagan utkommer i tidskriften Arbetspension 8.6.2020 som också finns som e-tidskrift på Työeläkelehti.fi.
Bilagan finns också i pdf-form på Etk.fi och Tela.fi.



Pensioner i inkomstregistret nästa år

Nästa år ska pensionsanstalterna lämna uppgifter till inkomstregistret.

TEXT MATTI LUMIJÄRVI

Uppgifterna om pensionsförmåner kommer att användas bl.a. skatteförvaltningen, FPA, socialmyndigheter och arbetslöshetskassor – och givetvis också av pensionstagare. Uppgifterna om utbetalda pensionsförmåner syns i inkomstregistret från början av år 2021.

Alla pensionsanstalter testar redan inlämnandet av uppgifter till inkomstregistret. I juni ska de börja testa tillsammans med skatteförvaltningen hur e-tjänsten MinSkatt fungerar och hur uppgifterna om förskottsskatt bildas där för skatteinbetalningen. I dag räknar varje pensionsanstalt själv ut förskottsskatten på förmånerna och betalar in dem, men i fortsättningen ska skattemyndigheten tillhandahålla uppgifterna om summorna.

Avdelningsdirektör Tarja Lamminmäki från Ilmarinen leder pensionssystemets förmånsarbetsgrupp, som sammanträder varje vecka. Kärntruppen består av ca 15 sakkunniga inom arbetspensionssystemet.

– På förmånssidan håller vi nu på med avstämningsrapporter från inkomstregistret. Med hjälp av dem kan vi försäkra oss

om att de uppgifter vi lämnat är korrekta. Kvaliteten har inte till alla delar ännu varit helt tillräcklig för oss, säger Lamminmäki.

Testandet innebär utmaningar, eftersom man bara har tillgång till några hundratal testpersoner. I verkligheten betalar ett arbetspensionsbolag månatligen ut pensioner till hundratusentals personer.

– Det är mycket viktigt att testa ordentligt, eftersom uppgifterna ska vara korrekta, betonar Lamminmäki.

Hon tror att införandet av förmånsuppgifter kommer att ske smidigare än införandet av löneuppgifter gjorde när registret togs i bruk.

–Fördelarna med inkomstregistret är att informationen är aktuell och tillgänglig. Det är säkert inte helt färdigt genast, men utvecklas med tiden.

POSITIVT PÅ DET STORA HELA

Införandet av inkomstregistret innebar en stor reform inom pensionssystemet. När nya användargrupper kom med i början av år 2020 uppstod det i början mera att rätta i de uppgifter som arbetsgivarna lämnade in. I början av året började bl.a. olycksfalls-

försäkrarna använda löneuppgifterna.

Riikka Nivus, försäkringstjänstdirektör på Varma, leder inkomstregistergruppen inom arbetspensionssektorn. Hon säger att pensionsanstalterna i vintras fick extra arbete just genom olycksfallsförsäkrarna, eftersom arbetsgivarna delvis hade lämnat in bristfälliga uppgifter som behövde rättas och makuleras.

– Ändringar i löneuppgifterna medför alltid att arbetspensionsbolagen måste räkna om försäkringsavgifterna, säger Nivus.

–På det stora hela ser det ändå bra ut, framhäver Nivus. – Handläggningen av pensionsbeslut har blivit klart snabbare tack vare inkomstregistret och faktureringen av försäkringsavgifter är mera à jour.

MERA RÅDGIVNING TILL ARBETSGIVARNA

Nivus säger att samarbetet med aktörerna kring inkomstregistret fungerar bra. Hon bedömer att pensionssektorn är en av de största men också av de mest krävande användarna av uppgifter.

Det upptäcks fortfarande uppgifter som behöver rättas, men inte närapå lika mycket som i början. Först hade man svårigheter med felaktiga uppgifter och s.k. dubbla anmälningar. De senare förekommer fortfarande.

Uppgiftsmassorna är så stora inom pensionssektorn att det alltid kommer att finnas en del fel i dem.

– T.ex. på Varma får vi ca en halv miljon löneanmälningar per månad. Senast behövde några tusen av dem rättas. Antalet varierar från den ena månaden till den andra, säger hon.

Nivus säger att man alltid kontaktar arbetsgivaren och ber om rättelse, när det upptäcks fel. Ibland måste man övervaka ganska mycket att arbetsgivarna också gör rättelserna.

– Eftersom vi inte kan rätta löneuppgifterna på arbetsgivarens vägnar, är det viktigt att ständigt ge råd och säkerställa att uppgifterna är korrekta, betonar Nivus. ■

Inkomstuppgifter som underlag för många beslut

I DET riksomfattande inkomstregistret samlas uppgifter om människornas inkomster. De som betalar prestationer ska själva lämna uppgifterna till registret. Arbetsgivarna har fr.o.m. år 2019 lämnat uppgifter om sina utbetalningar. Från början av år 2021 ska också uppgifter om pensioner och förmåner lämnas dit.

Uppgifterna används bl.a. av arbetslöshetskassorna och FPA när dessa betalar dagpenningar. Skatteförvaltningen utgår från uppgifterna i inkomstregistret när den sammanställer skattedeklarationerna. Också uppgifterna om arbetspensionsgrundande inkomster fås via inkomstregistret.

Myndigheterna kan fatta beslut snabbare när de har tillgång till uppgifterna direkt i inkomstregistret och inte behöver separat be om dem av inkomsttagaren eller arbetsgivaren.

Om det finns fel i uppgifter som lämnats till inkomstregistret ska uppgiftslämnaren själv rätta felen. De rättade uppgifterna förmedlas till alla uppgiftsanvändare via inkomstregistret.

Varje inkomsttagare kan också se sina egna löneuppgifter och fr.o.m. år 2021 också sina förmåner och pensioner i registret.

Närmare upplysningar om inkomstregistret finns på Inkomstregistret.fi, där man kan logga in. *Matti Lumijärvi*

Hur pensionsförsäkrar företagarna sig?

Hälften av företagarna har en FöPL-arbetsinkomst som är mindre än 80 procent av deras inkomster. Unga företagare och de som har grundskoleutbildning underförsäkrar sig själva ofta. Många litar på att de kan arbeta ännu i pensionsåldern.

PENSIONSFRÖRSÄKRINGEN för företagare (FöPL) är en viktig del av företagares sociala trygghet. På basis av den försäkrade FöPL-arbetsinkomsten bestäms företagarens framtida pension och också den övriga sociala tryggheten, såsom sjukdagpenning och arbetslöshetsförmåner.

I en färsk undersökning studerades nivån på företagarnas pensionsförsäkringar. I den studerades dels företagarnas egna uppfattningar om huruvida de betalar in till tillräckligt stor pension och dels eventuell under- eller överförsäkring genom att jämföra FöPL-arbetsinkomsten och företagarens verkliga inkomster.

Materialet omfattade företagare i huvudsyssla med aktiv företagsverksamhet. Som företagarens inkomster beaktades lön som företagaren tagit ut och företagsverksamhetens beskattningsbara förvärvsinkomster enligt medeltalet för tre år.

MÅNGA FÖRETAGARE har en låg FöPL-arbetsinkomst. Var fjärde företagares FöPL-arbetsinkomst var mindre än 12 600 euro. I praktiken har alltså en fjärdedel av företagarna en så låg FöPL-arbetsinkomst att de riskerar att bli utan inkomstrelaterad social trygghet.

FöPL-arbetsinkomsten är ofta också underdimensionerad i proportion till företagarens verkliga inkomster. Hälften av företagarna har en FöPL-arbetsinkomst som är mindre än 80 procent av deras verkliga inkomster.

Företagarnas egna uppfattningar och inkomstjämförelsen ger olika bilder av försäkringens nivå. Mer än hälften av företagarna ansåg att de betalade in till en tillräcklig pension (figur 1), men jämfört med de verkliga inkomsterna var tre av fem under-

Företagarnas egna uppfattningar och inkomstjämförelsen ger olika bild.

försäkrade (figur 2). Underförsäkrade företagare fanns också i den grupp som ansåg sig betala tillräckligt, men det fanns mindre av dem än i den grupp som själva ansåg att de inte betalade tillräckligt (figur 2).

ENSAMFÖRETAGARE och företagare som saknar kompanjon både upplevde att de betalade in för lite till sin pension och underförsäkrade sig i relation till inkomsterna oftare än andra företagare. Situationen var densamma hos företagare som hade för mycket jobb och vilkas största svårighet i företagsverksamheten var att den gav en för liten inkomst.

Företagare som hade anställda eller kompanjoner upplevde däremot oftare att de hade ett tillräckligt pensionskydd och de betalade också oftare in tillräckligt i förhållande till sina inkomster. Typiskt för den här gruppen var också att de arbetade mindre än 50 timmar i veckan, att de inte hade för mycket jobb och att de tidigare hade arbetat som löntagare.

Ålder och utbildning förklarade inte företagarens egen uppfattning, men det var vanligare bland unga företagare och företagare med utbildning på grundskolenivå att de var underförsäkrade i förhållande till inkomsterna. På motsvarande sätt var äldre och högutbildade oftare överförsäkrade.

I alla ovan nämnda grupper överensstämde företagarnas egna uppfattningar med försäkringens nivå i förhållande till de verkliga inkomsterna. Ett undantag var lågutbildade företagare, som ansåg att de betalade in tillräckligt, fast inkomstmätaren visade att de underförsäkrade sig. Det skulle alltså vara bra att rikta information om FöPL-försäkringens nivå i synnerhet till denna grupp.

ATT MAN INTE HAR RÅD att betala en högre försäkringsavgift var den vanligaste orsaken till företagare inte betalade in tillräckligt till sin pension (figur 3). Den näst vanligaste motiveringen var att de inte trodde att de ändå skulle få en tillräcklig pension. Det var en vanlig orsak speciellt hos unga företagare. En stor del av företagarna, i synnerhet de som var äldre och hade en lång företagarkarriär bakom sig, hade också för avsikt att fortsätta att arbeta som pensionärer.

För en del företagare kan det visa sig vara en felaktig lösning att lita på att kunna arbeta ännu i pensionsåldern, om t.ex. hälsan sviker eller förutsättningarna att fortsätta med verksamheten av någon annan orsak försvagas.

Ett extremt exempel på sådant är coronavirusepidemin, som har lett till att många företagare gått miste om arbete och kunder. Största delen av företagarna tror att de kommer att klara av krisen, men många har också vaknat upp och uppdaterat sin FöPL-arbetsinkomst. Det kan ju hända att krisen får fler företagare att inse FöPL-arbetsinkomstens betydelse för den sociala tryggheten. ■

Publikationen: Kuinka yrittäjät eläkevakuuttavat? Yrittäjien omat näkemykset ja YEL-työtulon ja yrittäjän tulojen suhde. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 1/2020.

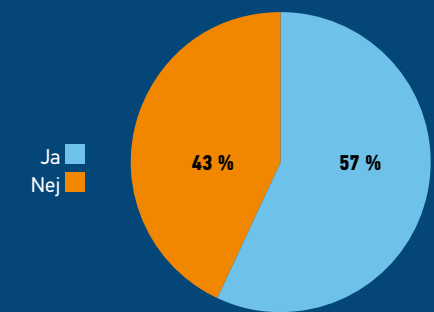
Undersökningen bygger på enkätmaterial

- Forskningsmaterialet bygger på en tilläggsundersökning som Statistikcentralen samlade in i samband med arbetskraftsundersökningen år 2017 som en ad hoc-modul om företagskap.
- Materialet omfattar 1 348 företagare som år 2017 hade en FöPL-arbetsinkomst på minst 7 600 euro och vilkas inkomster av företagsverksamheten var minst 3 000 euro.
- Med under- eller överförsäkring avses att FöPL-arbetsinkomsten var minst 10 procent eller 2 400 euro mindre eller större än företagarens verkliga inkomster.

Figur 1

Anser du att du betalar in till en tillräcklig pension för dig själv?
Företagarnas svar på frågan

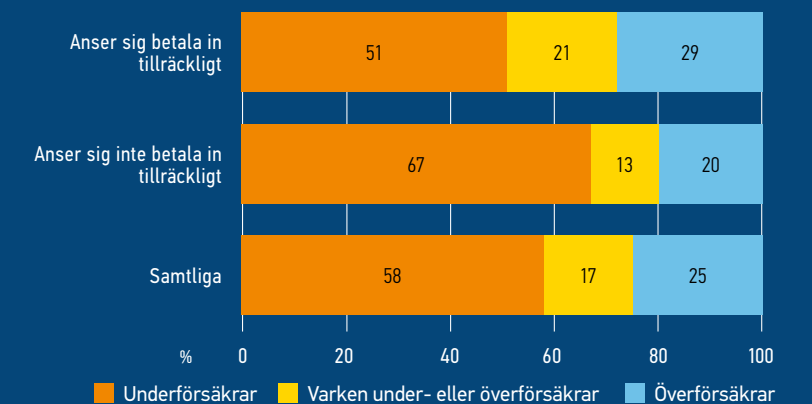
(Källa: Pensionskyddscentralen)



Figur 2

Företagarnas egen uppfattning och under- eller överförsäkring enligt förhållandet mellan FöPL-arbetsinkomsten och företagarens verkliga inkomster.

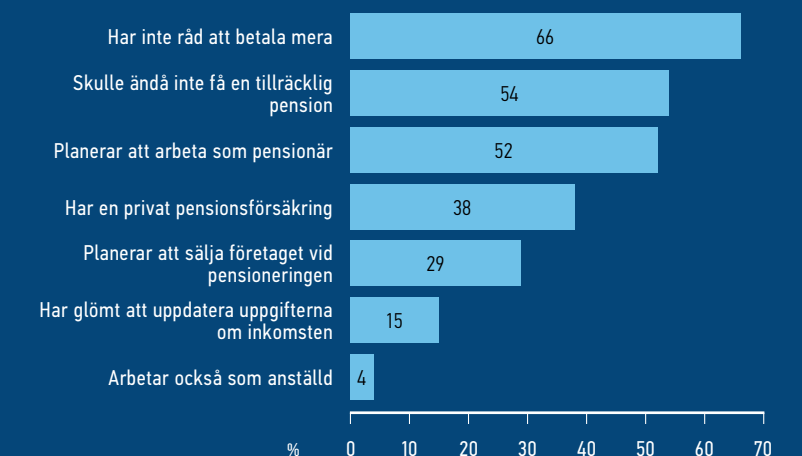
(Källa: Pensionskyddscentralen)



Figur 3

Varför betalar du inte in tillräckligt till pensionen?
Företagarnas svar på frågan

(Källa: Pensionskyddscentralen)



Majja Astikainen



Satu Nivalainen
Nationalekonom
Pensionskyddscentralen

Olli Häkämies



Sanna Tenhunen
Nationalekonom
Pensionskyddscentralen

PENSION I FÖRSKOTT

TEXT KATRI ISOTALO | ILLUSTRATION JOUKO OLLIKAINEN

Maria har en egen bokföringsbyrå. Hon fyllde 60 år i april. Som en typisk företagare har Maria alltid åtagit sig alla uppdrag som hon har klarat av. Det har ofta inneburit 12 timmars arbetsdagar och arbetspass också på veckosluten. Ibland har det också varit ganska tyst.

Nu vill Maria gärna börja varva ner. En alterneringsledighet på några månader skulle vara en välkommen andningspaus, men den lösningen lämpar sig inte för en ensamföretagare.

– Det bästa skulle vara att kunna koncentrera sig på de roliga jobben och låta de yngre ta hand om rutinsysslorna.

De roliga jobben är sådana där Maria kommer åt att hjälpa kunder med mera komplicerade saker.

Maria har inte ännu möjlighet att få partiell ålderspension, men det är ett intressant alternativ, trots att det minskar den slutliga pensionen. Om Maria tog ut förtida partiell ålderspension, skulle hennes inkomster hållas ungefär på samma nivå även om hon fakturerade mindre.

Hon fick höra om den nya pensionsformen av sin granne, vars kommunala anställning tog slut till följd av coronakrisen. Grannen Peter är 61 och kunde genast ansöka om partiell pension. Han lämnade in sin ansökan om pensionen på nätet och fick svar efter ett par dagar, vilket är vanligt i de här fallen.

Han blev glatt överraskad av att partiell ålderspension inte påverkar arbetslöshetsdagpenningen. Om han dessutom råkar hitta jobb t.ex. som inhoppare, påverkas pensionen inte av arbetet. I annat fall skulle han inte heller ha ansökt om den partiella pensionen.

Mirjas långvariga frisör Britta, som har haft mycket mindre kunder under coronavirusepidemin, funderar också på att ansöka om partiell förtida ålderspension. Pensionsformen har varit särskilt populär bland företagarna.

TRE MÅNADERS ÅNGERFRIST

För företagare är den partiella ålderspensionen lika flexibel som för arbetslösa. Om Maria råkar få flera intres-

Partiell ålderspension gör det möjligt att jobba mindre. Den kan också vara ett tillskott till arbetslöshetsdagpenningen.

santa uppdrag än väntat eller om Brittias kunder snart kommer tillbaka, påverkar det inte den partiella ålderspensionen. Den som får partiell ålderspension kan fritt arbeta som företagare eller löntagare eller inte arbeta alls.

Partiell ålderspension kan emellertid inte annulleras efter de tre första månaderna.

Partiell förtida ålderspension innebär att man kan ta ut en del av sin intjänade arbetspension redan från 61 års ålder. Åldersgränsen blir 62 för dem som är födda år 1964. För dem som är ännu yngre blir åldersgränsen tre år före deras lägsta pensionsålder.

Maria får alltså ännu vänta ett år, men under tiden kan hon göra beräkningar och tala om sina planer för sina kunder. Det är visserligen inte alldeles enkelt att räkna ut hur mycket pengar man får i handen. Pension beskattas också på ett annat sätt än lön. Ansökan om partiell ålderspension ska lämnas in ca en månad innan man vill att utbetalningen ska börja.

Man kan ta ut en andel på 25 eller 50 procent. Nästan nio av tio väljer att ta ut 50 procent.

FÅ ARBETAR EFTER SIN LÄGSTA PENSIONSÅLDER

För arbete som man utför eller arbetslöshetsdagpenning som man får samtidigt med den partiella ålderspensionen tjänar man in pension på normalt sätt. Det kompenseras för att pensionen minskar på grund av det förtida uttaget, i synnerhet om man fortsätter arbeta ännu efter sin lägsta pensionsålder. I så fall höjs den del av pensionen som man inte ännu tar ut med 0,4 procent för varje månad med vilken uttaget uppskjuts.

Mer än två tredjedelar av dem som tar ut partiell ålderspension fortsätter arbeta, men det är sällsynt att någon arbetar längre än till sin lägsta pensionsålder.

Statistiken visar att de som längst har fått partiell ålderspension, 22 månader, är företagare. Löntagare inom den privata sektorn har fått partiell ålderspension i 20 månader i genomsnitt, enligt uppgifter från pensions-

Coronakrisen har ökat intresset för partiell ålderspension.

Ett tänkvärt alternativ för arbetslösa som fyllt 61.



bolaget Ilmarinen. Inom den offentliga sektorn har den genomsnittliga tiden med partiell ålderspension innan man ansöker om ålderspension varit 18 månader.

RÄKNARE I FLITIGT BRUK

Partiell ålderspension infördes i stället för deltidspension i början av år 2017. Den nya pensionsformen har varit populärare än den gamla. För att få deltidspension måste man börja arbeta deltid, vilket också övervakades. Deltidspensionen var klart populärare inom den offentliga än den privata sektorn. På Keva, pensionsförsäkrare inom den offentliga sektorn, har man märkt att det i synnerhet inom kommunsektorn är vanligt att de som ansöker om partiell ålderspension också ofta börjar arbeta mindre.

Bland kommunalt anställda är det närvårdare som i absoluta tal oftast har ansökt om partiell ålderspension. Inom staten har de flesta sökande varit specialister och utvecklare.

Permitteringar och uppsägningar som coronakrisen gett upphov till syns inte ännu i pensionsstatistiken. I vår har Keva dock fått mera förfrågningar i synnerhet av uttröttad vårdpersonal och anställda som riskerar att bli arbetslösa. Speciellt mycket har det frågats om vilken effekt arbetslöshet har. På Ilmarinen har intresset för partiell ålderspension syntts som ökad användning av pensionsräknarna på webbplatsen. ■

Uppgifter för artikeln har getts av specialsakkunnig Sirpa Sakslin på Keva och avdelningsdirektör Outi Pekkarinen på Ilmarinen.

Lönar det sig?

MARIA HAR EN BOKFÖRINGSBYRÅ och har låtit fastställa sin FöPL-arbetsinkomst till 32 000 euro per år. Det motsvarar genomsnittet bland företagare som tar ut lön från sitt aktiebolag.

Enligt en riktgivande beräkning kommer Marias intjänade pension vid 61 års ålder att vara ca 1 700 euro i månaden. Om hon arbetar på heltid till sin lägsta pensionsålder, 64 år och sex månader, blir den intjänade pensionen ca 1 900 euro i månaden.

”Det skulle ju vara bra att kunna jobba lite ännu som pensionär.”

Som partiell ålderspension kan hon ta ut högst ca 700 euro i månaden. Den del som tas ut i förväg minskar med 0,4 procent per tidigare-lagd månad. Minskningen är permanent. Om Maria tar ut partiell ålderspension tre och ett halvt år i förväg, blir hennes slutliga arbetspension alltså knappt 1 600 euro, om hon håller sin arbetsinkomst på samma nivå till dess.

– Det skulle ju vara bra att ibland kunna jobba lite ännu som pensionär, säger Maria.

Katri Isotalo

Utlandsarbete är oftast

JOBBUPPDRAG I SVERIGE

Merparten av de arbetstagare som åker utomlands är män som utför kortare uppdrag i det västra grannlandet. Kvinnor åker helst till Spanien för arbete.

TEXT PETER LINDSTRÖM | FOTO OLLI HÄKÄMIES, ISTOCK

Ansökningar om intyg för arbete i flera länder har ökat speciellt.

Tiina Ahonen, specialsakkunnig

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN beviljade i fjol över 11 000 intyg om finländsk socialförsäkringstillhörighet för utlandsarbete. En klar majoritet av intygen beviljades till män. Sveriges ställning som destinationsland har förblivit stark. Av intygen beviljades 1 248 till arbetstagare som åkte till Sverige. Av dessa var nio av tio män.

De vanligaste arbetsländerna för män är Sverige, Spanien och Tyskland. För kvinnor är de vanligaste arbetsländerna Spanien, Belgien och Tyskland, berättar Tiina Ahonen, specialsakkunnig i försäkringsärenden på Pensionsskyddscentralen.

PENSIONSSKYDDSCENTRALENS arbetsmängd vid försäkring av utlandsarbete har nästan fördubblats på fem år. Speciellt har intygsansökningarna som gäller arbete i flera länder ökat.

I fjol var 44 procent av intygen som beviljades män för arbete i flera länder. Motsvarande siffra bland kvinnorna var 29 procent. ■

– Största delen av intygsansökningarna kommer elektroniskt, vilket påskyndar handläggningen av ansökningarna, berättar Tiina Ahonen på PSC.



Vem är utsänd arbetstagare?

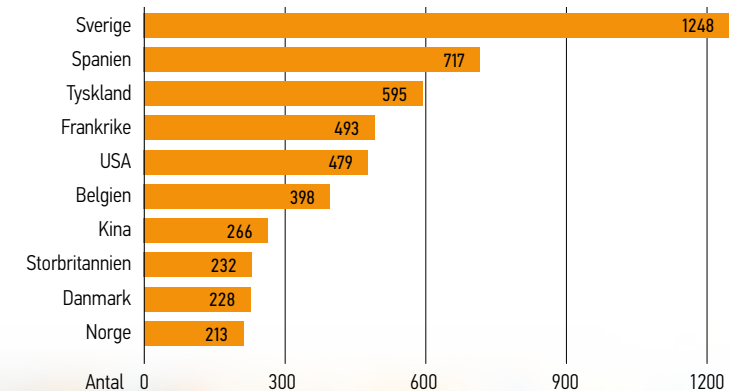
- Med en utsänd arbetstagare avses en arbetstagare som tillfälligt arbetar utomlands för en finländsk arbetsgivare.
- En utsänd arbetstagare kan under vissa förutsättningar omfattas av den sociala tryggheten i Finland. Då ska arbetstagaren ha ett intyg på sin försäkringstillhörighet (A1 i EU-länder).
- Pensionsskyddscentralen beviljar intyg till utsända arbetstagare som åker till EU/EES-länder och till länder med vilka Finland har en överenskommelse om social trygghet. Intyg beviljas också till offentligt anställda och företagare, stipendietagare, sjömän, flygpersonal och de som normalt arbetar i flera EU-länder.
- Intyget visar vilket lands sociala trygghet en person omfattas av vid arbete utomlands och till vilket land socialförsäkringsavgifterna ska betalas.

”Arbetsmängden vid försäkring av utlandsarbete har nästan fördubblats på fem år.”

Beviljade intyg för utsända arbetstagare

Efter arbetsland 2019, antal

Källa: Pensionsskyddscentralen



Elektronisk ansökan om intyg

- Arbetsgivaren ska ansöka om intyg om socialförsäkringstillhörighet till utsända arbetstagare i god tid innan utlandsarbetet börjar.
- Enklast går det via Pensionsskyddscentralens elektroniska ansökningstjänst.
- I fjol inkom över 70 procent av ansökningarna till Pensionsskyddscentralen elektroniskt.



Jorden runt

Pensionsnyheter från olika källor jorden runt och presentationer av pensionssystemen i andra länder Läs mer på www.etk.fi.

Kari Lindstedt
Informationsspecialist

LANDSPRESENTATION

BULGARIEN

- **Invånarantal:** 7 miljoner
- **Förväntad livslängd:** kvinnor 78 och män 71 år
- **Pensionsålder:** kvinnor 61 år och 4 månader, män 64 år 2 månader

Medelpensionen EU:s lägsta

ARBETSPENSIONSSYSTEMET i Bulgarien består av en förvärvspension och en obligatorisk fondpension. Vissa yrkesgrupper har obligatoriska yrkesbaserade tilläggs-pensionssystem, som gör det möjligt att gå i pension före den allmänna pensions-åldern.

Arbetspensionen omfattar löntagare och företagare (även lantbruksföretagare). I Bulgarien finns ingen bosättnings-baserad folkpension. Minimiförsörjning-en tryggas med jämnstora minimipen-sioner som är inkomstprövade.

I finansieringen av pensionerna deltar både arbetsgivarna och arbetstagarna. Den nedre gränsen för försäkringsskyld-igheten är ca 260 euro och inkomsttaket är ca 1 330 euro. För den del som överskrider inkomsttaket tas ingen pensionsavgift ut, och ingen pension tjänas in för den.

En del av avgifterna styrs till det obli-gatoriska fondpensionssystemet. Ar-betsgivaren betalar utöver den lagstad-gade pensionsförsäkringsavgiften även tilläggs-pensionsavgifter till det yrkesba-serade tilläggs-pensionssystemet.

På pensionens belopp inverkar de e-gna inkomsterna, försäkringsåren och landets genomsnittliga lönenivå. Rätt till pension uppstår efter att försäk-ringsårens antal är 38 år och 6 månader för män och 35 år och sex månader för kvinnor. Om kravet på försäkringstid inte uppfylls är pensionsåldern högre.

Nivån på pensionen i Bulgarien är bland EU:s lägsta. Enligt EU:s rapport Pension Adequacy är den genomsnittliga månadspensionen i Bulgarien 167 euro.

I Bulgarien administreras pensionerna av arbets- och socialministeriet, Social-försäkringsmyndigheten, skattemyndig-heten samt privata pensionsfonder för fondpensionernas del.

DANMARK

Ny förtidspension på vissa villkor

DANMARK har lanserat en ny pensions-förmån (seniorpension), som möjliggör en tidig pensionering för dem som har ett långt arbetsliv bakom sig och en nedsatt arbetsförmåga. De som uppfyller kraven kan gå i pension sex år före pensions-åldern. För närvarande är pensionsåldern i Danmark 65 år och 6 månader.

För att kunna få pensionen ska den sökande ha arbetat i minst 20–25 år och arbetsförmågan sjunkit så att det inte går att arbeta över 15 timmar i veckan. I ar-betet ska också ha ingått fysiskt eller psykiskt krävande arbete.

Seniorpension ersätter seniorförtids-pensionen som hade striktare krav än den nya pensionen.

SSA Jan 2020

STORBRITANNIEN

Tilläggs-pensionsfondernas underskott förvärras

HUNDRTALS FÖRETAG i Storbritannien lå-ter bli att betala pensionsavgifter på grund av coronavirusepidemin. Avgifterna behövs för att täcka pensionsfondernas underskott.

De avgifter som nu inte betalas gäller arbetsplatsernas egna tilläggs-pensioner, vilka är en central del av helhetspensions-skyddet för de förvärvsarbetande i Stor-britannien.

De som övervakar tilläggs-pensionssys-temet har tillåtit att avgifterna skjuts upp på grund av det dåliga ekonomiska läget. Enligt myndigheten som övervakar pensi-onerna är det bästa stödet till pensions-systemet i svåra tider att se till arbetsgi-varnas bästa.

Meningen är att underskottet betalas tillbaka efter krisen, men det blir kanske inte så enkelt eftersom många fonder redan från tidigare lider av underskott.

BBC News 20.4.

NEDERLÄNDERNA

Corona slår hårt mot stora fonder

NEDERLÄNSKA PENSIONSBOLAG har lidit av den ekonomiska nedförsbacken som coronaepidemin orsakat. Värdet på pen-sionsfonderna i jämförelse med pen-sionsansvaren sjönk under årets första kvartal till runt 85 procent.

Fondernas värde minskade med ca åt-ta procent, vilket motsvarar 77 miljarder euro.

Arbetspensionerna i Holland är helt och hållet fonderade, vilket innebär att det i fonderna borde finnas tillgångar till ett värde av minst 100 procent i förhållan-de till pensionsansvaren.

Om värdet på fonderna inte stiger före årets slut, förpliktar lagen bolagen att skära i pensionsutgifterna, vilket i prak-tiken betyder nedskärningar i de löpande arbetspensionerna.

DutchNews.nl 27.4.

SVERIGE

Dom för pensionsbluff

DE TVÅ HUVUDMÄNNEN i den så kallade Falcon Funds-härvan har dömts till långa fängelsestraff. I härvan lurades svenska pensionssparare på 230 miljoner kronor.

Brotten riktades mot premiepension-en i den lagstadgade allmänna pensionen och de inträffade åren 2012–2013.

Pensionsspararnas pengar flyttades hänsynslöst till Falcons fonder genom att de blev lurade till att ge ut sina pinkoder per telefon. Telefonförsäljarna påstod att AP7-fonden kommer att gå i konkurs och att det omedelbart lönar sig att flytta över pengarna till Falcon.

En av de åtalade dömdes till fängelse-straff på sju och ett halvt år, den andra till sex år och nio månader. Ytterligare två andra döms till fängelse. Domen medde-lades av Stockholms tingsrätt.

SVT 17.4.

ESTLAND

Hela fondpensionen kan tas ut på en gång

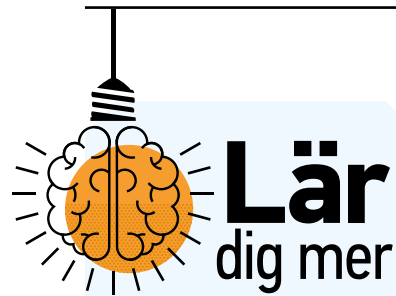
ESTERNA kan snart lyfta sin hittills intjä-nade arbetspension från sina pensions-konton till eget bruk före pensionsåldern. Ändringen gäller den fonderade delen i arbetspensionen. Bakom ändringen står främst partiet Isamaa (Fäderneslandet).

Ändringen godkändes i Estlands par-lament, Riigikogu, i januari, men presi-denten har ännu inte undertecknat änd-ringen.

I de estniska pensionsfonderna finns drygt över fyra miljarder euro. Om många lyfter pengarna för eget bruk uppstår en konsumtionstopp, eftersom esterna plöts-ligt har mer pengar till sitt förfogande.

Risken med reformen är att människ-orna förbrukar sin arbetspension på för-hand och i framtiden blir allt mer beroen-de av statens folkpensioner.

Yle 9.2.2020



Lär dig mer

STÄRK DIN SAKKUNSKAP.



Pensionsskyddscentralen ordnar mångsidig utbildning om pensionsfrågor. De flesta kurser går på finska, men några också på svenska eller engelska.

- Suomen työeläkejärjestelmä lyhyesti
- The Finnish Earnings-related Pension System
- Eläkealan tuntemusta eläkesäätöiden ja -kassojen hallitusten jäsenille
- Perusteet eläkepäätöstiöiden ilmoittamisesta
- Ulkomaantyön vakuuttaminen

Anmäl dig till Pensionsskyddscentralens kurser på www.etk.fi/koulutus



Etk.fi snart ännu användarvänligare

PENSIONSSKYDDSCENTRALENS webbplats Etk.fi blir snart ännu lättare att använda. Målet är att besökarna ska kunna hitta rätt med detsamma. Den omarbetade webbplatsen öppnas i slutet av juni.

Omarbetningen har styrts av ett mångsidigt informationsbehov, en bred kundkrets och moderna tillgänglighetskrav. Bland de ändringar som är synligast för besökaren finns bättre blädderbarhet, en ny grafisk formgivning och en omarbetad struktur. Det elektroniska publikationsarkivet Julkari utnyttjas också mera än förr. Det har satsats

särskilt mycket att vägleda personkunder tydligare.

- För att underlätta innehållsproduktionen har vi tagit vara på ny teknik och försökt minimera överlappningar. Vi vill också ha en tekniskt hållbar utvecklingsstig och en god beredskap att producera innehåll som är tillgängligt för var och en, konstaterar webbchefredaktör **Johanna Louhimies** på Pensionsskyddscentralens kommunikationsavdelning. Teknisk partner vid omarbetningen av webbplatsen är Valu Digital Oy och plattformen är WordPress. ■

Klart senare pensionsövergångar

STATISTIK från Pensionsskyddscentralen visar att de som i fjol började få arbetspension i genomsnitt var 61,5 år gamla, drygt två månader äldre än motsvarande grupp år 2018.

I fjol nådde de äldsta som fötts år 1956 den nedre gränsen för ålderspension. Deras lägsta pensionsålder är tre månader högre än den föregående åldersklassens, 63 år och 6 månader.

Genom pensionsreformen höjdes den nedre gränsen för ålderspension, vilket lett till att den genomsnittliga pensioneringsåldern stigit och antalet nya ålderspensionärer minskat. År 2019 var antalet nya ålderspen-

sionstagare 44 500 personer, nästan 10 procent färre än år 2018.

Den genomsnittliga pensioneringsåldern har stigit med 2,7 år från början av årtusendet. Målet är att den genomsnittliga åldern för att gå i ålderspension senast år 2025 är 62,4 år. För att uppnå målet borde pensioneringsåldern stiga en dryg tiondedel varje år. År 2019 var den förväntade pensioneringsåldern för 25-åringar 61,5 år och för 50-åringar 63,3 år. Den förväntade pensioneringsåldern beskriver den genomsnittliga pensioneringsåldern, om pensionsfrekvensen och dödligheten hålls på samma nivå som under granskningsåret. ■

Arbetsgivarnas pensionsavgifter sänks temporärt

ARBETSGIVARENS arbetspensionsavgifter sänks temporärt med 2,6 procentenheter år 2020. Avgiftsnedsättningen gäller 1.5.2020–31.12.2020.

Årsavgiften till pensionsstiftelser, pensionskassor och Sjömanspensionskassan sänks på motsvarande sätt genom att årsavgiftens utjämningsdel sänks. Nedsättningen av försäkringsavgiften hänförs till arbetsgivarens andel av arbetspensionsförsäkringsavgiften och påverkar inte arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift.

Sänkningen genomförs genom att utnyttja utjämningsavsättningen i arbetspensionssystemet, där pensionernas utjämningsdelar utgör en buffert på pensionssystemnivå. Bufferten utökas på nytt genom att arbetsgivarens avgift temporärt höjs åren 2022–2025 så att effekterna av den temporära nedsättningen kan kompenseras helt och hållet.

Lagen om temporär sänkning under år 2020 av försäkringsavgiften enligt lagen om pension för arbetstagare träder i kraft den 1 maj och gäller till utgången av 2025. (SHM) ■

Arbetspensionssystemet i Finland utvärderas

EN NY UTVÄRDERING av arbetspensionssystemet i Finland görs som bäst. Utvärderingen görs av professor **Torben M. Andersen** vid Aarhus universitet på uppdrag av Pensionsskyddscentralens styrelse. Professor Andersen forskningsområden är den nordiska välfärdsmodellen, offentlig ekonomi, arbetsmarknadsekonomi samt pensioner och demografi. Han är knuten till ett antal internationella forskningscentraler och har anlitats för politisk rådgivning i såväl Danmark som andra

nordiska länder och av EU-kommissionen.

Avsikten är att utvärdera hur hållbart det finländska arbetspensionssystemet är finansiellt och om det tillhandahåller tillräckliga pensioner genom att studera dess grundstrukturer och huvuddrag ur ett externt perspektiv. Resultaten publiceras år 2021.

En extern utvärdering av arbetspensionssystemet i Finland gjordes senast år 2013, då av professorerna **Nicholas Barr** och **Keith Ambachtsheer**. ■



Arbetspensionssystemet i Finland utvärderas i år av professor Torben M. Andersen (t.v. på bilden) vid Aarhus universitet. Han besökte Pensionsskyddscentralen tidigare under våren och träffade bl.a. specialforskare Mikko Laaksonen (t.h.), forskningsavdelningens chef Susan Kuivalainen och direktör Jaakko Kiander.

Pensionsskyddscentralen

► Diplomingenjör **Sari Alanko** har utnämnts till avdelningschef för Pensionsskyddscentralens avdelning för registertjänster fr.o.m. 1.5.

► Juris magister **Noora Allenius** har utnämnts till enhetschef på Pensionsskyddscentralens juridiska avdelning fr.o.m. 1.6.

► Ekonomie magister **Minna Haas** har utnämnts till redovisningschef på Pensionsskyddscentralens administrativa avdelning fr.o.m. 9.1.

► Ekonom **Laura Niemi** har utnämnts till anställningschef på Pensionsskyddscentralens administrativa avdelning fr.o.m. 1.6.

Tela

► Teologie magister **Päivi Marin** har utnämnts till sakkunnig i visuell kommunikation på Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf fr. o. m. 11.5.

Varma

► Juris magister, vicehäradshövding **Hanna Huhanantti** har utnämnts till inkassochef på arbetspensionsförsäkringsbolaget Varma fr.o.m. 1.4.



Pensionsskyddscentralens publikationer www.etk.fi/julkaisut

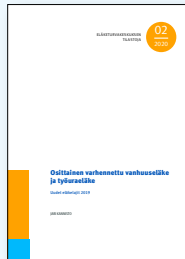
HOS PENSIONSSKYDDSCENTRALEN



Fickstatistik 2020 Taskutilasto 2020 Pocket statistics 2020

Fickstatistiken innehåller centrala statistiska uppgifter om pensionsskyddet och om den sociala tryggheten i övrigt samt om befolkningen i Finland.

Serie: Statistik från Pensionsskyddscentralen
03/2020



Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke: uudet eläkelajit 2019

I publikationen studeras utvecklingen av de nya pensionsformerna till slutet av år 2019. I fråga om partiell förtida ålderspension ingår också uppgifter om förvärvsarbete vid sidan av den partiella pensionen. Om arbetslivspensionen presenteras de viktigaste statistiksiffrorna för de två första åren.

Författare: Jari Kannisto
Serie: Eläketurvakeskuksen tilastoja 02/2020



Kuinka yrittäjät eläkevakuuttavat?

Undersökningen handlar om nivån på företagens pensionsförsäkring ur två perspektiv som kompletterar varandra. Dels studeras företagarnas egen syn på en tillräcklig försäkring och dels jämförs den försäkrade arbetsinkomstens nivå med företagarnas verkliga inkomster för att se om det förekommer under- eller överförsäkring.

Författare: Satu Nivalainen och Sanna Tenhunen
Serie: Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 01/2020

HOS ANDRA UTGIVARE



Explanations for economic difficulties among old-age pensioners previously on disability pension

I undersökningen studeras sambandet mellan tidigare sjukpensionering och ekonomiska svårigheter under tiden med ålderspension. Undersökningen grundar sig på en postenkät om pensionärernas upplevda ekonomi som genomfördes år 2017.

Författare: Anu Polvinen, Mikko Laaksonen, Juha Rantala, Liisa-Maria Palomäki, Susan Kuivalainen
Publikation: European Journal of Public Health (ahead of print online publication, 2020)



The level and development of unemployment before disability retirement: a re- trospective study of Finnish disability retirees and their controls

I undersökningen studeras hur allmänt sjukpensionerade personer varit arbetslösa sex år före sjukpensioneringen jämfört med personer i samma ålder och av samma kön i en kontrollgrupp.

Författare: Mikko Laaksonen och Jenni Blomgren
Publikation: International Journal of Environmental Research and Public vol 17 nro 5 (2020)



Individual- and company-level predictors of re- ceiving vocational rehabilitation: a multilevel study of Finnish private sector workplaces

I undersökningen studeras sambandet mellan olika faktorer på individ- och företagsnivå och övergång till yrkesinriktad rehabilitering och bedöms hur risken att anställda övergår till rehabilitering varierar mellan företagen.

Författare: Mikko Laaksonen, Juha Rantala, Jyri Liukka, Anu Polvinen, Jarno Varis, Meeri Kesälä och Susan Kuivalainen
Publikation: Journal of Occupational Rehabilitation 2020